

Górnik odkrywkowej eksploatacji złóż

811102

Inna nazwa zawodu: nie występują

Zadania i czynności

Górnicy kopalń odkrywkowych biorą udział w pracach dwóch rodzajów - przygotowawczych oraz eksploatacyjnych.

Prace przygotowawcze i polegają na zebraniu wierzchniej warstwy ziemi i skał do takiej głębokości, aby odsłonić pokład węgla i udostępnić w ten sposób do eksploatacji złoża węgla brunatnego. Zadanie to realizują głównie górnicy - operatorzy ciężkiego sprzętu górniczego, przeznaczonego do prac odkrywkowych (zgarniarki wysięgnikowej, spycharki, koparki). Obsługa w /w maszyn polega na kierowaniu i sterowaniu nimi za pomocą specjalnych drążków sterowniczych. Np. operator koparki podejżdża do miejsca, w którym będzie wykonywał swoje zadanie i po odpowiednim ustawieniu maszyny przystępuje do właściwej pracy, polegającej np. na pogłębianiu wyrobiska (warstwę ziemi i skał nabiera na łyżkę koparki, po czym przesypuje w odpowiednie miejsce).

Do operowania łyżką (łamanie jej, prostowanie, wysięganie) oraz obracania podstawy maszyny używa się drążków sterowniczych. Koparka może być wyposażona także w młot do rozbijania dużych brył skalnych, którym steruje się podobnie jak łyżką.

Po odkryciu pokładu węgla rozpoczyna się drugi etap robót górniczych, czyli proces jego wydobywania (tzw. eksploatacja). W pracach tych biorą udział przede wszystkim górnicy - operatorzy koparek oraz hydromonitorzyści.

Obsługa hydromonitora polega na sterowaniu dyszą tego urządzenia. Wyływająca z niej silna struga wody odrywa od całości pokładu poszczególne bloki węgla i rozdrabnia je na mniejsze części.

W przypadku braku możliwości urabiania węgla maszynami (np. twarde skały, głązy narzutowe) do pracy przystępują górnicy strzałowi. W skałach wiercą otwory strzałowe, w których rozmieszczają ładunki wybuchowe. Po odpaleniu ładunków wybuch kruszy skałę, którą później wybierają górnicy ładowacze. Górnicy, młodszy górnicy i wspomniani już ładowacze, zajmują się także załadunkiem węgla na odpowiednie środki transportu. Ponadto do ich obowiązków należy ręczne rozbijanie większych brył węgla.

Prace związane z zabezpieczeniem wyrobiska odkrywkowego (powstałej w czasie eksploatacji „dziury”) wykonują górnicy przodowi. Ich zadaniem jest usunięcie niebezpiecznych nawisów skalnych, wykonywanie obrywki skał z wysokich skarp ziemnych oraz dokonywanie przeglądu miejsc pracy po robotach strzałowych. Do ich obowiązków należy również usuwanie wszelkich zagrożeń.

W zależności od rodzaju pracy, górnicy kopalń odkrywkowych używają narzędzi ręcznych (kilofy, oskardy, łopaty, kliny, świdry), maszyn i urządzeń (wrębiarki, koparki, zwałowarki, wiertnice), wieloczynnościowych maszyn do urabiania i ładowania węgla brunatnego oraz przenośników, transporterów, ładowarek mechanicznych. Ponadto posługuje się narzędziami ciesielskimi, przyrządami kontrolno pomiarowymi

(np. do wykrywania gazów i badania składu powietrza) oraz lampami górniczymi, czy też urządzeniami łączności i sygnalizacji kopalnianej.

Środowisko pracy

materialne środowisko pracy

Górnicy kopalń odkrywkowych pracują na wolnym powietrzu a operatorzy maszyn górniczych głównie w kabinach tych urządzeń. Ich praca wykonywana jest w zmiennych warunkach atmosferycznych (mróz, śnieg, niska i wysoka temperatura), w dużym hałasie.

Praca górników kopalń odkrywkowych wiąże się ze zwiększonym ryzykiem wypadków przy pracy (wypadki typu urazowego) oraz zapadania na choroby zawodowe

(pylice płuc, choroby reumatyczne, przewlekłe zapalenia oskrzeli oraz narządu ruchu).

Warunki pracy w kopalni są bardzo ciężkie, wymagają bezwzględnego przestrzegania przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy. Dodatkowym utrudnieniem w kopalniach węgla brunatnego i surowców skalnych jest znaczne zapylenie powietrza i w związku z tym ograniczenie oświetlenia w miejscu pracy.

warunki społeczne

Górnicy tej specjalności pracują w kilkusobowych zespołach. Na ich czele stoi najbardziej doświadczony górnik (najczęściej górnik przodowy), który kieruje pracą grupy. Pozostali członkowie zespołu to górnicy strzałowi, górnicy, młodszy górnicy ładowacze oraz operatorzy maszyn górniczych.

W zawodzie tym niezbędna jest współpraca, toteż wzajemne kontakty podczas pracy są bardzo częste i niezbędne. W zespole roboczym może dojść do konfliktów, szczególnie wówczas, gdy tempo pracy jest duże lub rośnie zagrożenie wypadkiem. Pracownicy porozumiewają się ze sobą ustnie, często też korzystają z urządzeń komunikacyjnych (telefon), a czasami także z sygnalizacji alarmowej (zagrożenie pożarem, tąpnięciem itp.)

warunki organizacyjne

Ustawowy czas pracy w kopalniach odkrywkowych wynosi około 7,5 godziny. Górnicy pracują w systemie zmianowym, zarówno w dzień jak i w nocy. Nie obowiązuje ich praca w dni wolne - soboty, niedziele i święta.

Górnik z reguły pełni rolę podwładnego. Jego praca jest ściśle nadzorowana a czynności powtarzają się cyklicznie. Górników kopalń odkrywkowych węgla i surowców skalnych obowiązuje noszenie odzieży ochronnej.

Operatorzy maszyn i urządzeń ponoszą za nie odpowiedzialność materialną. Górnik, który narusza przepisy, może stracić prawo wykonywania zawodu.

Wymagania psychologiczne

Każdy pracownik obsługujący maszyny górnicze w kopalnianych wyrobiskach

odkrywkowych powinien mieć dobrą koordynację wzrokowo - ruchową, która pozwala mu na właściwe i sprawne wykonanie tej pracy. Inne ważne cechy górnika tej specjalności, który na co dzień ma do czynienia z niedostatecznym, sztucznym oświetleniem i hałasem, to dobry wzrok i słuch, duża koncentracja oraz podzielność uwagi i ostrożność.

Osoba obsługująca maszyny i urządzenia górnicze powinna mieć zainteresowania i uzdolnienia techniczne, umiejętność podporządkowania się przełożonym, współdziałania w zespole współpracowników oraz wykonywać swoje obowiązki według ściśle określonych przepisów, reguł i procedur.

Wymagania fizyczne i zdrowotne

Kandydatowi na górnika, ze względu na trudne, warunki pracy w tym zawodzie (zaliczanym do ciężkich lub bardzo ciężkich), stawia się wysokie wymagania zdrowotne.

Bardzo ważna jest tu duża sprawność fizyczna i ruchowa, ze szczególnym naciskiem na sprawność układu krążenia, układu oddechowego i mięśniowego oraz narządów równowagi.

Operatorzy ciężkich maszyn górniczych powinni mieć dobry wzrok i słuch oraz koordynację wzrokowo-ruchową; są to cechy niezbędne do sprawnego i bezpiecznego kierowania ciężkimi maszynami.

Przeciwwskazania do pracy w tym zawodzie są następujące:

- dla kandydatów na pracowników fizycznych: wady wzroku, słuchu, choroby układu krwionośnego i oddechowego, zaburzenia równowagi, epilepsja, choroby reumatyczne.
- dla kandydatów na pracowników obsługi maszyn i urządzeń na powierzchni kopalń odkrywkowych: duża wrażliwość na zmienne warunki atmosferyczne, mała odporność na przeziębienia oraz dolegliwości spowodowane ruchem ciągnika lub maszyny, uczulenia na paliwo, smary i gazy spalinowe, daltonizm oraz lęk przestrzeni.

Warunki podjęcia pracy w zawodzie

W kopalniach odkrywkowych węgla brunatnego zatrudniani są wyłącznie mężczyźni.

Warunkiem podjęcia pracy w tym zawodzie jest ukończenie górniczej szkoły zawodowej ze specjalnością eksploatacja odkrywkowa złóż. Operator maszyn górniczych powinien wziąć ponadto udział w kursie przygotowującym go do eksploatacji urządzenia, które będzie obsługiwał.

Kandydat do pracy powinien przejść obowiązkowe badania lekarskie i psychologiczne.

Zasadnicze szkoły zawodowe przygotowujące do pracy w zawodzie górnika kopalń odkrywkowych, najczęściej znajdują się w pobliżu miejsc, w których odbywa się eksploatacja złóż węgla brunatnego (w Bełchatowie k./Piotrkowa Trybunalskiego, Kole, Koninie).

Możliwości awansu w hierarchii zawodowej

Możliwość awansu w zawodzie górnika są duże i zależą od poziomu wykształcenia.

Pracownicy mogą podwyższać swoje kwalifikacje przez uczestnictwo w specjalistycznych kursach, które pozwalają im osiągać coraz to wyższe stanowiska w ich grupie zawodowej (młodszego górnika, górnika, górnika strzałowego, górnika przodowego). Mogą także kontynuować naukę w technicznych szkołach średnich lub politechnicznych wieczorowych szkołach wyższych, których ukończenie wiąże się z dużo większym awansem w pracy zawodowej (np. przejściem do dozoru).

Możliwości podjęcia pracy przez dorosłych

W zawodzie górnika kopalni odkrywkowych mogą podjąć pracę osoby dorosłe w każdym przedziale wieku (nawet jeżeli miały dłuższą przerwę w pracy), pod warunkiem, że pozwala im na to stan zdrowia.

Możliwości zatrudnienia

Informacje będą sukcesywnie uzupełniane.

Zawody pokrewne

- górnik kopalni podziemnej
- kamieniarz
- murarz
- betoniarz
- cieśla
- stolarz budowlany
- brukarz

Polecana literatura

Górnik Kopalni Odkrywkowej, w : Klasyfikacja Zawodów i Specjalności, Tom III i V, Zeszyt 7.